

**ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบ
ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

นายอังกร สุนกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

**สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-055-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ELITE AND COMMUNITY POWER STRUCTURE : A COMPARATIVE
STUDY OF TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE**

Mr. Angkura Soonkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

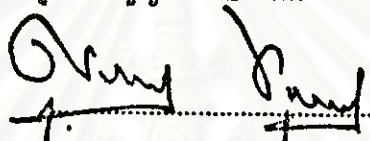
Academic Year 1997

ISBN 974-637-055-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โดย   นายอังกูร สุนกุล
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

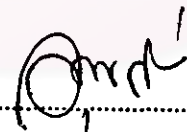

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ ลิ้มมณี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ ไชยพร)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อังกร สุนกุล : ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ELITE AND COMMUNITY POWER STRUCTURE: A COMPARATIVE STUDY OF TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PRA-CHUAP KHIRI KHAN PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. อนสรณ์ ล้อมณี, 152 หน้า.
ISBN 974-637-055-3.

การศึกษาดังนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาว่า ใครหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจในการปกครองชุมชน แล้วชนชั้นนำนั้นมีคุณสมบัติพิเศษอะไรที่ส่งเสริมให้ได้รับการยอมรับเป็นชนชั้นนำ กลุ่มชนชั้นนำด้วยกันมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งกันและกันอย่างไร และการศึกษาข้างศึกษานี้ศึกษาเปรียบเทียบว่า ลักษณะชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจชุมชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 และองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 3 แตกต่างกันอย่างใด โดยศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วม ในฐานะผู้สังเกตศึกษา ในองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ (ชั้น 3) และองค์การบริหารส่วนตำบลวังภ้ง (ชั้น 5) ผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณและองค์การบริหารส่วนตำบลวังภ้ง มีชนชั้นนำของชุมชน คือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในชุมชน โดยมีคุณสมบัติสำคัญคือ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีสูง มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมาก มีการศึกษาสูง มีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐมาก มีความเป็นผู้นำทางความคิดเห็น และเป็นเครือข่ายกับชนชั้นนำเก่า

ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำ มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูง ส่วนลักษณะโครงสร้างอำนาจชุมชนของทั้งสองชุมชนคล้ายคลึงกันคือ มีลักษณะเป็นพีระมิด (pyramids) โดยที่ชนชั้นนำเป็นแกนจำนวนน้อยที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดของพีระมิดสังคม และเป็นผู้ที่ผูกขาดการใช้อำนาจและการตัดสินใจของชุมชนไว้ทั้งหมด โดยบุคคลเหล่านี้จะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสูงในองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง

ภาควิชา ..... การปกครอง
สาขาวิชา ..... การปกครอง
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C830016 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: ELITE/COMMUNITY POWER STRUCTURE/TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ANGKURA SOONKUL: ELITE AND COMMUNITY POWER STRUCTURE: A COMPARATIVE STUDY OF TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSO.PROF. ANUSORN LIMMANEE, Ph.D. 152 pp. ISBN 974-637-055-3.

Aimed at identifying community elite, its membership qualifications and its power relationship of two Tambons in Prachuab Khiri Khan province, this study finds that apart from occupying important positions in their community, the member of elite in each community have high level of education and income, big plots of land, close connection with government officials, opinion leadership and familial relation with the old elite.

power relationship within the elite is quite close particularly among the top members. As a result of the pyramid-shaped structure of power, decision-making and authority in each community and its Tambon Administrative Organization have been monopolized by few members of the elite.

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การปกครอง

สาขาวิชา..... การปกครอง

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างมากของ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี ที่คอยให้คำแนะนำ ซึ่งแนะแนวทางตลอดจนถึงการแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์
ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็น
ประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยดีมา
โดยตลอด จนวิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณในความกรุณาของผู้บังคับบัญชาที่เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาเล่าเรียน ตลอด
จนการให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมาตราบจนวิทยานิพนธ์เสร็จลงด้วยดี

ท้ายที่สุด ลูกขอบูชาพระคุณอันสูงสุดของคุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว
ที่คอยสนับสนุนทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจและเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้ศึกษามีพลังแห่งความเพียร และความ
พยายามตราบจนศึกษาสำเร็จในระดับนี้ ด้วยความรักและเป็นห่วงยิ่ง

อังกูร สุ่มกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภูมิ

บทที่ 1	บทนำ.....	1
	สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
	ขอบเขตของการศึกษา.....	3
	สมมติฐานในการศึกษา.....	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
	การนำเสนอบทวิทยานิพนธ์.....	6
บทที่ 2	แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
	แนวความคิดการแบ่งชั้นทางสังคม.....	7
	แนวความคิดชนชั้นนำ.....	10
	ความหมายของชนชั้นนำ.....	11
	ชนชั้นนำและ โครงสร้างอำนาจ.....	12
	ชนชั้นนำและ โครงสร้างอำนาจชุมชน.....	14
	วิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	17
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการศึกษา.....	27
	วิธีการดำเนินการศึกษา.....	27
	วิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	27
	กลุ่มประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	30
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการศึกษา.....	31
	การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม.....	33
	การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
นิยามปฏิบัติการ.....	36
นิยามตัวแปร.....	37
บทที่ 4 การระบุนชนชั้นนำ.....	39
ผลการระบุนชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ.....	40
ผลการระบุนชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลวังก์พง.....	51
บทที่ 5 การวิเคราะห์คุณสมบัติชนชั้นนำ.....	61
ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลสถิติพื้นฐาน.....	61
การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชน.....	70
บทที่ 6 การวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจชุมชน.....	87
กรอบความคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์.....	87
ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหาร ส่วนตำบลปากน้ำปราณ.....	100
ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหาร ส่วนตำบลวังก์พง.....	111
โครงสร้างอำนาจชุมชน.....	122
บทที่ 7 สรุป เสนอแนะ.....	126
สรุป.....	126
เสนอแนะ.....	129
รายการอ้างอิง.....	132
ภาคผนวก.....	137
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	
ภาคผนวก ข. ข้อมูลทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง	
ประวัติผู้เขียน.....	152

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่	
4.1	แสดงจำนวนครั้งการระบุน้ำหนักคะแนน อันดับที่ ของชนชั้นนำที่ได้รับ การระบุโดยประชาชน และ โดยชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบล ปากน้ำปราณ.....41
4.2	รายนาม คะแนน ลำดับของชนชั้นนำที่ได้รับการระบุโดยประชาชน และ โดยชนชั้น นำในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณหลังการใช้วิธีการ ทางสถิติในการจัด ลำดับกลุ่ม.....43
4.3	แสดงการหาค่าสหสัมพันธ์ pearson correlation ของน้ำหนักคะแนน ชนชั้นนำที่ระบุโดยประชาชนและ โดยชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วน ตำบลปากน้ำปราณ.....47
4.4	เหตุผลและลำดับความสำคัญของเหตุผลในการเลือกชนชั้นนำของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ.....48
4.5	แสดงจำนวนครั้งการระบุน้ำหนักคะแนน อันดับที่ ของชนชั้นนำที่ ได้รับการระบุโดยประชาชนและ โดยชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วน ตำบลวังก้ง.....51
4.6	รายนาม คะแนน ลำดับ ของชนชั้นนำที่ได้รับการระบุโดยประชาชน และ โดยชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง หลังการใช้วิธีการทาง สถิติในการจัดลำดับกลุ่ม.....53
4.7	แสดงการหาค่าสหสัมพันธ์ pearson correlation ของน้ำหนักคะแนนชนชั้นนำ ที่ระบุโดยประชาชนและ โดยชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง.....56
4.8	แสดงเหตุผลและลำดับความสำคัญของเหตุผลในการเลือกชนชั้นนำของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง.....58
5.1	แสดงข้อมูลสถิติพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และ องค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง.....62
5.2	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านการเคยมี หรือกำลังดำรงตำแหน่ง.....71

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่		
5.3	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี (บาท).....	73
5.4	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (ไร่).....	74
5.5	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านอาชีพหลัก.....	75
5.6	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านอาชีพรอง.....	77
5.7	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านอายุ.....	79
5.8	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านระดับการศึกษา.....	81
5.9	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านเพศ.....	83
5.10	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านการเป็นบุคคลที่มีจิตใญ่ใจเมตตาและจิตใญ่ใจกว้างขวาง.....	84
5.11	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านการมีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ.....	86
5.12	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้านการเสนอวิธีการแก้ไขตัดสินใจปัญหา.....	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้าน การมีญาติพี่น้องเคยมีหรือกำลังดำรงตำแหน่ง.....	90
5.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้าน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในองค์การบริหารส่วนตำบล.....	92
5.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ในด้าน สถานที่เกิด.....	94

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกรอบแนวความคิดที่ใช้ ในการศึกษา.....	26
6.1 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนระดับสูงในองค์การบริหาร ส่วนตำบลปากน้ำปราง แสดงโดยการใช้การสังคมนิติ (sociometric).....	104
6.2 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในองค์การบริหาร ส่วนตำบลปากน้ำปราง แสดงโดยการใช้การสังคมนิติ (sociometric).....	105
6.3 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงในองค์การบริหาร ส่วนตำบลวังกก้ง แสดงโดยการใช้การสังคมนิติ (sociometric).....	115
6.4 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในองค์การบริหาร ส่วนตำบลวังกก้ง แสดงโดยการใช้การสังคมนิติ (sociometric).....	116
6.5 ลักษณะโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง.....	124

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย